

ПІЗНАВАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ

Під юридичним дискурсом розуміємо діяльність, яка регламентується певними історичними і соціокультурними кодами (традиціями), а також є такою, що утворює зміст; вона спрямована на формулювання норм, правове закріплення (легітимізацію), регулювання та контроль суспільних відносин. Процеси змістоутворення, що протікають в рамках юридичного дискурсу, пов'язуються з регулюванням соціальних відносин між індивідами з повноваженнями (легітимністю), свободами і відповідальностями суб'єктів юридичного дискурсу [2,63].

Юридичний дискурс, «розгортаючись» у міжінституційному і міжкультурному середовищі, з одного боку, ґрунтується на цінностях і принципах таких культурних інститутів, як політика, релігія і економіка, але з іншого боку, він також «обслуговує» інші інститути, формуючи стійкі та ефективні механізми демаркації легітимного і нелегітимного. підтримки соціального контролю, регулюючи інституційні відносини.

Будь-який інституційний дискурс, у тому числі і юридичний, являє собою комбінацію універсальних і особливих характеристик. Особливі характеристики юридичного дискурсу визначаються його предметною областю, пізнавальними стратегіями, безпосередньо обумовленими його цілями.

Пізнавальні стратегії, характерні для юридичного дискурсу, безпосередньо обумовлені його цілями і предметною сферою. По-перше, юридичне пізнання носить «діагностико-оцінюючий» характер, що визначається метою дискурсу - нормувати і регулювати суспільні відносини. У цьому відношенні в юридичній дискурсивній практиці видається недостатнім описати деякий стан справ; необхідно встановити ступінь і характер його відхилення від норми або її дотримання відповідно до прийнятої як легітимної в юридичній практиці когнітивної моделі, тобто - здійснити індивідуалізуючу або типологізуючу діагностику. По-друге, специфіка «юридичних об'єктів» така, що суб'єкт, який пізнає, прагне до максимально точного їх опису, уникаючи двозначностей і смислової невизначеності.

Як зазначають Зуєв та Кротков [1, 68-70], когнітивний процес діагностики вміщує в себе три основних етапи або рівня: спочатку суб'єкт юридичного дискурсу формує феноменологічний профіль об'єкта пізнання (ситуації, особистості або діяння), потім порівнює його з прийнятим в тій чи іншій юридичній дискурсивній формації когнітивним образом об'єкта і потім формує ноуменальний профіль об'єкта.

Перший етап - конструювання феноменологічного образу об'єкта - припускає використання переважно репрезентативних когнітивних операцій. Юридичний дискурс орієнтований на максимально достовірний і точний опис реального стану справ. Кінцева мета такого опису - діагностика відповідності або невідповідності нормі. Одна зі специфічних рис пов'язана з тим, що юридичне пізнання будується не на моральних принципах, а на системі формально-логічного доказу, і це означає, що недоведені **факти** не можуть бути інтегровані в систему юридичних знань.

Другий етап - порівняння феноменологічного профілю з когнітивним образом об'єкта, що передбачає реалізацію категоризуючих когнітивних операцій. Те чи інше діяння або ситуацію необхідно віднести до певної інституційно встановленої категорії діянь або ситуацій, що має на увазі виокремлення в об'єкті пізнання істотних для категоризації ознак. Неупередженість як один і принципів юридичного пізнання передбачає безоцінне, не засноване на певній ціннісній системі ставлення до об'єктів категоризації. Проте зауважимо, що самі підстави встановлення норм, відповідно до яких виділяються ті чи інші категорії («злочин», «порядок», «осудність», «покарання», і т.д.), можуть мати ціннісний характер -наприклад, бути заснованими на релігійних ідеалах.

Третій етап - формування номенального об'єкта - характерний реалізацією інтерпретативних когнітивних операцій. Інтерпретація в юридичному дискурсі виконує виключно діагностико-нормуючу функцію, тобто кваліфікує об'єкт як відповідний або невідповідний нормі, а також, у разі девіації, визначає ступінь порушення норми і характер наступних правових дій.

Конвенція має відношення до кожного з трьох етапів юридичного пізнання і являє собою підпорядковуючу собі всі інші пізнавальні операції, більшою мірою інтерпретативні, в меншій - репрезентативні операції. Проблема конвенцій в юридичному дискурсі пов'язана з апіорним і апостеріорним типами знання. Якщо зміст апостеріорного знання в значній мірі залежить від індивідуальних аргументативних навичок і компетентності суб'єкта, то апіорне знання має дискурсивну і - в більш загальному сенсі - культурно-історичну природу.

За своїм результатом юридичне пізнання адаптивне або конструктивне - але не автономне - стосовно інших типів «інституційного» пізнання; проте за своїм процесом воно специфічне і незалежне.

Література

1. Зуев К.А., Кроткое Е.А. Диагностическое познание [Текст] / К.А. Зуев, Е.А. Кроткое. - М.: Вузовский учебник: ИНФРА-М, 2011 г. - 120 с.

2. Кожемякин ЕА. Лингвистические стратегии институциональных дискурсов [Электронный ресурс] / Е.А. Кожемякин // Современный дискурс-анализ. Лингвистические измерения дискурса. Вып. 3, 2011. Электронный журнал. С. 62-69. Режим доступа: www.discourseanalysis.org

Дорда, С.В. Пізнавальні стратегії юридичного дискурсу [Текст] / С.В. Дорда // Держава і право : проблеми становлення і стратегія розвитку : збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції (17-18 травня 2014 р.). – Суми : Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ, 2014. – С. 328–330.